

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки
Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра психології і соціальної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-педагогічної роботи

М. Б. Боднар
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

рівень вищої освіти – *другий (магістерський)*

галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*

спеціальність – *012 Дошкільна освіта*

освітньо-професійна програма – *Дошкільна освіта. Практична психологія*

Кременець – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія управління» для здобувачів освіти, які навчаються за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Кременець, 2024 р. 44 с.

Розробник: Марія Боднар, доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри психології та соціальної роботи.

Протокол від 06 серпня 2024 року №1.

Завідувач кафедри

Тетяна НОВАК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: Дошкільна освіта. Практична психологія	II	
		II	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 1		Семестр	
		III	III
		Лекції	
		12 год.	4 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: другий (магістерський)	Практичні, семінарські	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		30	50 год.
		Форма контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – **50/50**

для заочної форми навчання – **16,7/83,3**

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета нормативного освітнього компоненту полягає в ознайомленні здобувачів освіти другого (магістерського) рівня) з основними проблемами психології управління, особливостями її категоріального апарату та функціями, міждисциплінарним характером психолого-управлінського знання, методами дослідження. У ході викладання освітнього компоненту передбачається з'ясування психологічних особливостей стилів управління, форм влади, розкриття психологічних аспектів прийняття управлінських рішень, причинами виникнення конфліктів та шляхами їх подолання, окреслення специфіки діяльності керівника в екстремальних умовах. У змісті запропонованої робочої програми навчальної дисципліни розглянуто як основні теоретичні проблеми психології управління, так і прикладні аспекти освітнього компоненту. Викладання освітнього компоненту здійснюється з врахуванням знань та умінь магістрантів із курсів загальної, педагогічної психології, психології розвитку, історії психології, соціальної психології.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач освіти повинен оволодіти такими **компетентностями**:

Інтегральна компетентність	Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах фахової передвищої, вищої освіти, діяльності практичного психолога закладу освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (КЗ)	<i>Компетентності, визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти</i> КЗ-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). КЗ-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. КЗ-5. Здатність працювати в команді. <i>Компетентності, визначені закладом вищої освіти</i> КЗ-7. Навички міжособистісного спілкування та взаємодії. КЗ-8. Навички використання інноваційних та комунікаційних технологій.
Компетентності спеціальні (КС)	<i>Компетентності визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти</i> КС-1. Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів,

	<p>методів, прийомів, технологій.</p> <p>КС-4. Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти.</p> <p>КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.</p> <p>КС-7. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками.</p> <p>КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.</p> <p>КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.</p> <p>Компетентност, визначені закладом вищої освіти</p> <p>КС-13. Здатність визначати структуру, зміст, види психологічної допомоги (психологічне консультування, психологічний супровід, психологічний тренінг, розвивальна діяльність), форми (індивідуальна, групова, сімейна) та методи відповідно до запиту та/або виявленої потреби в такій допомозі.</p> <p>КС-14. Здатність надавати психолого-педагогічну допомогу педагогічним працівникам в організації освітнього процесу та створенні, підтримці та розвитку психологічного безпечного освітнього середовища, брати участь в діяльності закладу освіти із забезпечення освітньої діяльності та освітнього процесу, передбаченої законодавством та установчими документами.</p> <p>КС-15. Здатність до самоорганізації, планування та підготовки до здійснення трудових функцій психологом.</p>
--	---

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти сформульований у термінах **програмних результатів навчання:**

<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>Результати навчання, визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти</p> <p>ПРН-1. Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.</p> <p>ПРН-2. Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу.</p> <p>ПРН-3. Встановлювати взаємодію з різними соціальними</p>
---	--

інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів.

Результати навчання, визначені закладом вищої освіти

ПРН-14. Обґрунтовано вибирати та застосовувати ефективні інструменти (методи, методики, процедури), форми та зміст психологічної просвіти, складати та реалізовувати просвітницькі програми, аналізувати і обирати оптимальні педагогічні технології навчання і виховання здобувачів освіти.

ПРН-17. Надавати педагогічним працівникам допомогу в організації ефективної освітньої діяльності та попередження професійного й емоційного вигорання, брати участь у відповідних видах діяльності в діяльності закладу освіти із забезпечення освітньої діяльності та освітнього процесу (педагогічній раді, команді психолого- педагогічного супроводу, комісії з розгляду випадків булінгу, застосуванні заходів виховного впливу до сторін булінгу, формування індивідуальної освітньої траєкторії в різних організаційних формах роботи, передбаченої законодавством та установчими документами)

ПРН-18. Організовувати та планувати виконання трудових функцій в межах встановлених нормативів навантаження, порядків реагування, з дотриманням прав професійної етики.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ТЕМА 1. Психологія управління як галузь психологічного знання. Методологія та методи психології управління

Психологія управління як галузь психологічної науки. Предмет та об'єкт психології управління. Структура психології управління. Міждисциплінарний характер психолого-управлінського знання. Основні проблеми дослідження психології управління. Психологічні методи вивчення особистості в системі управління: самоспостереження, спостереження, експеримент, опитування. Соціально-психологічні методи вивчення організації в системі управління: метод впливу, соціометрія (референтометрія), групове оцінювання особистості. Методи, спрямовані на розв'язання управлінських завдань і ухвалення управлінських рішень: «мозковий штурм», «гарна ідея», метод «635», «метод утопічних ігор», метод «Дельфи» та ін. Характеристика найбільш популярних методів у психології управління.

ТЕМА 2. Психологія керівництва і лідерства

Керівництво і лідерство як психологічний феномен. Основні теорії лідерства: теорія рис, теорія ситуативного лідерства, теорія «лідерства як функції групи», синтетична теорія лідерства. Основні відмінності керівництва і лідерства за критеріями: зміст поняття, виникнення, функціонування, соціальна роль, зовнішні зв'язки. Психологічна характеристика кар'єрних типів: «професійна компетентність», «менеджмент», «автономія», «стабільність», «служіння», «виклик», «інтеграція стилів життя», «підприємництво». Психологічні особливості стилів управління. Характеристика стилів управління: авторитарного, демократичного, ліберального. Комбінований стиль управління та його види. Форми влади: влада примусу, влада винагороди, дисциплінарна влада, законна влада, еталонна влада, інформаційна влада, експертна влада. Діяльність керівника в екстремальних умовах. Роль особистісних чинників керівника в екстремальних ситуаціях. Час як фактор екстремальності. Криза професійного становлення керівника. «Професійне вигорання» та його етапи.

ТЕМА 3. Психологічні аспекти прийняття управлінських рішень

Управлінське рішення як соціально-психологічна категорія. Види управлінських рішень: за функціональним призначенням, за способом прийняття, за широтою охоплення, відповідно до кількості учасників, за ступенем впливу на майбутнє установи, за масштабами, за тривалістю періоду реалізації, за ступенем обов'язковості виконання. Негативні тенденції прийняття колективного управлінського рішення. Стадії ухвалення рішення. Емоційно-вольова регуляція в процесі прийняття управлінських рішень. Співвідношення когнітивних та емоційно-вольових процесів при ухваленні рішень. Взаємозв'язок емоцій і волі при виникненні проблемної ситуації. Основні чинники, які впливають на процес ухвалення рішення. Значення людського чинника в системі управління. Типи персоналу (теорія «Ікс», теорія «Ігрек»). Функції соціального партнерства. Аспекти розгляду кадрового потенціалу в структурі управління: кількісний, якісний, стратегічний. Профпридатність як сукупність професійно важливих якостей. Методи профвідбору.

Змістовий модуль 2.

ТЕМА 4. Психологія конфліктів в управлінні та шляхи їх розв'язання

Поняття конфлікту в психології управління. Структурні елементи конфлікту. Соціально-психологічні чинники виникнення конфлікту. Ролі учасників конфлікту. Динаміка конфлікту. Перетворення суперечливої ситуації у конфлікт. Основні причини виникнення конфліктів: інформаційні, розбіжність інтересів, особливості спілкування, організаційно-структурні причини, відмінності в ієрархії цінностей. Класифікація конфліктів: за способом розв'язання, за сферою впливу, за спрямованістю впливу, за ступенем вираження, за кількістю учасників. Негативні наслідки конфліктів. Окремі позитивні наслідки конфліктних ситуацій. Сутність процесу розв'язання конфліктів. Ознаки соціального напруження в колективі. Чинники ефективного управління конфліктом. Послідовність і зміст дій керівника в процесі розв'язання конфлікту.

ТЕМА 5. Психологічні засади формування організаційних структур

Соціально-психологічна сутність організаційної структури. Синергія та фасилітація як соціально-психологічні феномени формування організації. Поняття групи. Класифікація груп: за формою існування, за способом створення, за ставленням до норм групи. Процес розвитку групи. Основні характеристики групи. Групова сумісність як передумова згуртованості колективу. Психологічні особливості ефективності професійної групи. Поняття «група» і «команда». Принципи командної роботи як основа командоутворення. Показники ефективності командної роботи: ступінь ефективності кожного члена команди, ступінь ефективності команди як сукупності індивідів, ступінь ефективності взаємодії команди із зовнішнім середовищем. Соціально-психологічний клімат професійної групи. Зародження симпатії та антипатії у групі. Вплив керівника на соціально-психологічний клімат. Види групових ефектів та їх характеристика: ефект соціальної фасилітації, ефект приналежності до групи, ефект Рінгельмана, ефект «синергії», ефект групомислення, ефект наслідування, ефект групового фаворитизму, ефект групового егоїзму, ефект «маятника», ефект «хвилі», ефект «пульсара», ефект «ми і вони», ефект причетності, ефект «паршивої вівці», ефект емоційної підтримки.

ТЕМА 6. Психологія ефективного ділового спілкування

Суть та значення ділового спілкування. Види ділового спілкування: за змістом, за відповідними засобами, за способом обміну інформацією. Класифікація зборів і нарад. Дискусія, полеміка, диспут як елементи ділового спілкування. Стратегії ведення переговорного процесу. Характеристика коректних та некоректних тактичних прийомів ведення ділових переговорів. Ділове спілкування як комунікація та взаємодія. Засоби спілкування: вербальні та невербальні. Характеристика окремих дієвих прийомів та ефектів спілкування. Етика ділових комунікаційних процесів та комунікаційні перешкоди. Культура спілкування. Дотримання керівником етичних норм і правил. Типи комунікаційних бар'єрів: естетичні, інтелектуальні, мотиваційні, моральні, емоційні, бар'єри сприйняття слухом. Умови, які визначають інтерпретацію повідомлень під час ділового спілкування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Кількість годин				
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійна робота		лекції	практичні	лабораторні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1.										
ТЕМА 1. Психологія управління як галузь психологічного знання. Методологія та методи психології управління	10	2	4		4	30	2	2		8
ТЕМА 2. Психологія керівництва і лідерства	10	2	4		4					8
ТЕМА 3. Психологічні аспекти прийняття управлінських рішень	10	2	4		4					10
Змістовий модуль 2.										
ТЕМА 4. Психологія конфліктів в управлінні та шляхи їх розв'язання	10	2	2		6	30	2	2		8
ТЕМА 5. Психологічні засади формування організаційних структур	10	2	2		6					8
ТЕМА 6. Психологія ефективного ділового спілкування	10	2	2		6					8
Усього годин:	60	12	18		30	60	4	6		50

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Міждисциплінарний характер психології управління як галузі психологічної науки	2	2
2.	Класифікація методів психології управління	2	
3.	Психологічні особливості стилів управління	2	
4.	Професійний стрес та «професійне вигорання» керівника	2	
5.	Емоційно-вольова регуляція в процесі прийняття управлінських рішень	2	2

6.	Роль людського чинника в системі управління	2	
7.	Конфліктні ситуації та процес їх розв'язання керівником	2	
8.	Роль групових ефектів у підвищенні ефективності діяльності професійної групи	2	2
9.	Етика ділових комунікаційних процесів та подолання бар'єрів спілкування	2	
Усього годин:		18	6

**П
лани
семінар
ських
занять**

**С
емінар
ське**

заняття № 1 (2 год.)

Тема: Міждисциплінарний характер психології управління як галузі психологічної науки

Питання для обговорення:

1. Психологія управління як наука про психологічні основи управлінської діяльності.
2. Структура психології управління.
3. Психологія управління в системі інших галузей психології.
4. Зв'язок психології управління з іншими науками.
5. Міждисциплінарний характер досліджень проблем психології управління.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розробити схему «Категорії психології управління».
2. Заповнити таблицю «Взаємозв'язок психології управління з іншими галузями знань».
3. Укласти глосарій основних категорій психології управління.
4. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):
 - «Зв'язок психології управління із соціальною психологією».
 - «Інтеграція досліджень із філософії та психології управління».
 - «Психологія управління в контексті Нової української школи».
 - «Психологія творчості: дотичні вектори із психологією управління».
 - «Психологія особистості керівника у дослідженнях психології управління».

Рекомендована література

Базова:

1. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
2. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.
3. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.
4. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
5. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. Київ :

Либідь, 2004. 466 с.

6. Кулініч І.О. Психологія управління : підручник. Київ, 2011. 415с.

7. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.

8. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.

9. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.

10. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Бабаєв В.М., Пономарьов О.С., Романовський О.Г. Психодіагностика у системі державного управління і місцевого самоврядування. Харків : Фоліо, 2006. 416 с.

2. Витко Т.Ю. Організація діяльності державного службовця : практикум. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. 132 с.

3. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління : навчальний посібник. Київ : ЗАТ ЛІНЧИВА, 2000. 280 с.

4. Дмитренко Г.А., Протасова Н. Г. Управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : Олді-плюс, 2006. 253с.

5. Євтушенко О.Н. Психологія управління: методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Психологія управління» (за кредитно-модульною системою). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 104 с.

6. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.

7. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник. Київ : Вид-во КНЕТУ, 2002. 337с.

8. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ : Педагогічна думка, 2009. 520с.

9. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навчальний посібник. 3-те вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2007. 384 с.

10. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 336 с.

11. Савельєва В.С. Суб'єкти управлінської діяльності (соціально-психологічні аспекти) : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. 328 с.

12. Слободянюк І.А. Тренінг партнерського спілкування. Київ : навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2010. 680 с.

13. Сучасне соціальне управління : філософія, методологія, практика : монографія / за заг. ред. Н.Г Діденко. Донецьк : ВІК, 2010. 375с.

14. Управління людськими ресурсами : філософські засади : навч. посіб. / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, О.М. Попов та ін.; за ред. В.Г. Воронкової. Київ : ВД Професіонал, 2006. 576 с.

15. Фукуяма Ф. Великий крах, людська природа і відновлення соціального порядку; пер. з англ. В. Дмитрика. Львів : Кальварія, 2005. 380 с.

16. Юрков О.С., Бубряк Т.Ю. Психологія управління : опорний конспект. Мукачево : МДУ, 2017. 179 с.

Семінарське заняття № 2 (2 год.)

Тема: *Класифікація методів психології управління*

Питання для обговорення:

1. Психологічні методи дослідження особистості в системі управління.
2. Соціально-психологічні методи вивчення організації в системі управління.
3. Методи, спрямовані на розв'язання управлінських завдань і ухвалення управлінських рішень.
4. Характеристика найбільш популярних методів у психології управління.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підібрати психологічні методи вивчення особистості в системі управління.
2. Підібрати методики для вивчення кар'єрних орієнтацій особистості.
3. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):
 - «Дослідження психологічного клімату в колективі».
 - «Діагностика таймменеджменту у діяльності керівника».
 - «Діагностика когнітивної, поведінкової та мотиваційної кваліфікаційної компетентності особистості».
 - «Характеристика та особливості використання методів: «635», «360 градусів», «три плюси і три мінуси», метод «Дельфи»».

Рекомендована література

Базова:

11. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Організація праці менеджера. підручник. 2-е вид. перероб. та доп. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 416 с.
12. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
13. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.
14. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.
15. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
16. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. Київ : Либідь, 2004. 466 с.
17. Кулініч І.О. Психологія управління : підручник. Київ, 2011. 415с.
18. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
19. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.
20. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.

21. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.
22. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

17. Аршава І.Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика : монографія. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2006. 336 с.
18. Бабаєв В.М., Пономарьов О.С., Романовський О.Г. Психодіагностика у системі державного управління і місцевого самоврядування. Харків : Фоліо, 2006. 416 с.
19. Гірник А., Бобро А. Конфлікти : структура, ескалація, залагодження. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 172 с.
20. Глузман. О.В., Мелоян А.Е., Туз Л.Г. Агресія та її глибино-психологічні джерела : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Освіта України», 2006. 256 с.
21. Горбунова В., Власюк В. Куазальна атрибуція у сприйманні посадових осіб. *Соціальна психологія*, 2007. №4 С. 105–114.
22. Гуменюк О.С. Психологія впливу : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 304 с.
23. Євтушенко О.Н. Психологія управління: методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Психологія управління» (за кредитно-модульною системою). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 104 с.
24. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.
25. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навчальний посібник. 3-те вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2007. 384 с.
26. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 336 с.
27. Обран-Лембик Л.Е. Психологія професійної комунікації: монографія. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 528 с.
28. Слободянюк І.А. Тренінг партнерського спілкування. Київ : навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2010. 680 с.
29. Управління людськими ресурсами : філософські засади : навч. посіб. / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, О.М. Попов та ін.; за ред. В.Г. Воронкової. Київ : ВД Професіонал, 2006. 576 с.
30. Юрков О.С., Бубряк Т.Ю. Психологія управління : опорний конспект. Мукачево : МДУ, 2017. 179 с.

Семінарське заняття № 3 (2 год.)

Тема: Психологічні особливості стилів управління

Питання для обговорення:

1. Теорії лідерства та їх характеристика.
2. Порівняльна характеристика феномену лідерства та керівництва.

3. Психологічна характеристика кар'єрних типів: «професійна компетентність», «менеджмент», «автономія», «стабільність», «служіння», «виклик», «інтеграція стилів життя», «підприємництво».

4. Психологічні особливості стилів управління.

5. Види комбінованого керівництва.

6. Форми влади: влада примусу, влада винагороди, дисциплінарна влада, законна влада, еталонна влада, інформаційна влада, експертна влада.

Завдання для самостійної роботи:

1. Укласти психологічний словник (глосарій) до теми «Психологія керівництва і лідерства», розкрити зміст основних понять.

2. Підібрати діагностичний інструментарій для дослідження кар'єрних типів.

3. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):

- «Порівняльна характеристика окремих кар'єрних типів».

- «Особливості комбінованого стилю управління».

- «Позитивні і негативні сторони кар'єрного типу «інтеграція стилів життя»».

- «Психологічні особливості еталонної влади».

Рекомендована література

Базова:

1. Блощинська В.А. Організація праці менеджера : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : ІМЕ Галицька академія, 2007. 248 с.

2. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.

3. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.

4. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.

5. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.

6. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. Київ : Либідь, 2004. 466 с.

7. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. переробл. й допов. Київ : Кондор, 2005. 308 с.

8. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.

9. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.

10. Хміль Ф.І. Управління персоналом : підруч. Київ : Академвидання, 2006. 487 с.

11. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.

12. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Аршава І.Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика : монографія. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2006. 336 с.
2. Богиня Д.П., Семикіна М.В. Ментальний чинник у сфері праці : проблеми теорії та практики : монографія. Київ : Штурм, 2003. 382с.
3. Глузман. О.В., Мелоян А.Е., Туз Л.Г. Агресія та її глибино-психологічні джерела : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Освіта України», 2006. 256 с.
4. Горбунова В., Власюк В. Куазальна атрибуція у сприйманні посадових осіб. *Соціальна психологія*, 2007. №4 С. 105–114.
5. Гуменюк О.С. Психологія впливу : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 304 с.
6. Гоулман Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера, 2019. 288 с.
7. Євтушенко О.Н. Психологія управління: методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Психологія управління» (за кредитно-модульною системою). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 104 с.
8. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.
9. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навчальний посібник. 3-те вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2007. 384 с.
10. Лозниця В.С. Психологія менеджменту : навч. посібник. Київ : ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2003. 512 с
11. Малімон В.І. Комунікаційна політика в діяльності державного службовця: навч. посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 328 с.
12. Обран-Лембик Л.Е. Психологія професійної комунікації: монографія. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 528 с.
13. Пашко Л. Людські ресурси у сфері державного управління : теоретико-методологічні засади оцінювання : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 236 с.
14. Савельєва В.С. Суб'єкти управлінської діяльності (соціально-психологічні аспекти) : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. 328 с.
15. Юрков О.С., Бубряк Т.Ю. Психологія управління : опорний конспект. Мукачево : МДУ, 2017. 179 с.

Семінарське заняття № 4 (2 год.)

Тема: Професійний стрес та «професійне вигорання» керівника

Питання для обговорення:

1. Діяльність керівника в екстремальних умовах.
2. Роль особистісних чинників керівника в екстремальних ситуаціях.
3. Час як фактор екстремальності.
4. Криза професійного становлення керівника.
5. «Професійне вигорання» та його етапи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Укласти психологічний словник (глосарій) до теми, розкрити зміст понять.

2. Підібрати діагностичний інструментарій для дослідження «емоційного вигорання» керівника.

3. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):

- «Причини та особливості «професійного вигорання» керівника».
- «Час як визначальний екстремальний фактор впливу на діяльність керівника».
- «Синдром емоційного виснаження та його вплив на деперсоналізацію особистості керівника».
- «Особливості кризи професійного становлення керівника».

Рекомендована література

Базова:

1. Блощинська В.А. Організація праці менеджера : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : ІМЕ Галицька академія, 2007. 248 с.

2. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.

3. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.

4. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.

5. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.

6. Кулініч І.О. Психологія управління : підручник. Київ, 2011. 415с.

7. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.

8. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.

9. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.

10. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.

11. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Богиня Д.П., Семикіна М.В. Ментальний чинник у сфері праці : проблеми теорії та практики : монографія. Київ : Шторм, 2003. 382с.

2. Глузман. О.В., Мелоян А.Е., Туз Л.Г. Агресія та її глибино-психологічні джерела : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Освіта України», 2006. 256 с.

3. Горбунова В., Власюк В. Куазальна атрибуція у сприйманні посадових осіб. *Соціальна психологія*, 2007. №4 С. 105–114.

4. Гуменюк О.С. Психологія впливу : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 304 с.

5. Гоулман Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера, 2019. 288 с.

6. Євтушенко О.Н. Психологія управління: методичні рекомендації до

семінарських занять з курсу «Психологія управління» (за кредитно-модульною системою). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 104 с.

7. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.

8. Карамушка Л.М., Філь О.А. Формування конкурентоздатної управлінської команди освітньої організації як інноваційний напрям практичної психології управління. Київ : Міленіум, 2003. 40 с.

9. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник. Київ : Вид-во КНЕТУ, 2002. 337с.

10. Крайнюк В. Психологія стресостійкості особистості. Київ : Ніка-Центр, 2007. 432 с.

11. Малімон В.І. Комунікаційна політика в діяльності державного службовця: навч. посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 328 с.

12. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 336 с.

13. Пашко Л. Людські ресурси у сфері державного управління : теоретико-методологічні засади оцінювання : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 236 с.

14. Савельєва В.С. Суб'єкти управлінської діяльності (соціально-психологічні аспекти) : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. 328 с.

15. Фукуяма Ф. Великий крах, людська природа і відновлення соціального порядку; пер. з англ. В. Дмитрика. Львів : Кальварія, 2005. 380 с.

Семінарське заняття № 5 (2 год.)

Тема: *Емоційно-вольова регуляція в процесі прийняття управлінських рішень*

Питання для обговорення:

1. Види управлінських рішень.
2. Негативні тенденції прийняття колективного управлінського рішення.
3. Стадії ухвалення рішення.
4. Чинники, які впливають на процес ухвалення рішення.
5. Особливості емоційного реагування на проблемну ситуацію.
6. Співвідношення когнітивних та емоційно-вольових процесів при ухваленні рішень.
7. Взаємозв'язок емоцій і волі при виникненні проблемної ситуації.

Завдання для самостійної роботи:

1.Розкрити зміст понять: управлінське рішення, стратегія і тактика управлінського рішення, інтуїтивне рішення, локальне рішення, рекомендаційне рішення, компроміс, стадії ухвалення рішення, імпульсивне рішення, середовище ухвалення рішення.

2.Підібрати практичні життєві ситуації, які характеризують чинники, що впливають на процес ухвалення рішення.

3.Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):

- «Негативні аспекти емоційного реагування на проблемну ситуацію».
- «Система чинників, які впливають на процес ухвалення рішень».
- «Роль вольової регуляції в процесі ухвалення рішення».

- «Подолання неадекватних емоцій при стресовій проблемній ситуації».

Рекомендована література

Базова:

1. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
2. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.
3. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
4. Кулініч І.О. Психологія управління : підручник. Київ, 2011. 415с.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
6. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г.Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.
7. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с..
8. Хміль Ф.І. Управління персоналом : підруч. Київ : Академвидання, 2006. 487 с.
9. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.
10. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Аршава І.Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика : монографія. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2006. 336 с.
2. Глузман. О.В., Мелоян А.Е., Туз Л.Г. Агресія та її глибино-психологічні джерела : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Освіта України», 2006. 256 с.
3. Горбунова В., Власюк В. Куазальна атрибуція у сприйманні посадових осіб. *Соціальна психологія*, 2007. №4 С. 105–114.
4. Гоулман Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера, 2019. 288 с.
5. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.
6. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник. Київ : Вид-во КНЕТУ, 2002. 337с.
7. Крайнюк В. Психологія стресостійкості особистості. Київ : Ніка-Центр, 2007. 432 с.
8. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 336 с.
9. Пашко Л. Людські ресурси у сфері державного управління : теоретико-методологічні засади оцінювання : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 236 с.
10. Юрков О.С., Бубряк Т.Ю. Психологія управління : опорний конспект. Мукачево : МДУ, 2017. 179 с.

Тема: Роль людського чинника в системі управління

Питання для обговорення:

1. Типи персоналу (за теорією Д.Мак-Грегора: теорія «Ікс», теорія «Ігрек»).
2. Процедура управління персоналом.
3. Ідея соціального партнерства як шлях до ефективної системи управління людськими ресурсами.
4. Функції соціального партнерства.
5. Профпридатність як сукупність професійно важливих якостей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Укласти психологічний словник (глосарій) до теми.
2. Підібрати методи профвідбору, охарактеризувати особливості їх застосування.
3. Здійснити самоаналіз власної діяльності в контексті теорії «Ікс» та теорії «Ігрек».
4. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):
 - «Ідея соціального партнерства як запорука ефективної системи управління».
 - «Захисна, організаційна та «миротворча» функції соціального партнерства».
 - «Стратегічний аспект зростання кадрового потенціалу в структурі управління».
 - «Експертне оцінювання психологічної моделі професії як метод профвідбору».

Рекомендована література

Базова:

1. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Організація праці менеджера. підручник. 2-е вид. перероб. та доп. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 416 с.
2. Богоявленська Ю.В., Ходаківський Е.І., Грабар Т.П. Психологія управління : підручник. 6-те видання перероблене та доповнене. Центр навчальної літератури, 2023. 607 с.
3. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
4. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.
5. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.
6. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
8. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.
9. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.
10. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.
11. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД

Допоміжна

1. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління : навчальний посібник. Київ : ЗАТ ЛІНЧИВА, 2000. 280 с.
2. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І., Петренко В.П. Менеджмент організацій : конспект лекцій. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 272 с.
3. Дмитренко Г.А., Протасова Н. Г. Управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : Олді-плюс, 2006. 253с.
4. Євтушенко О.Н. Психологія управління: методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Психологія управління» (за кредитно-модульною системою). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 104 с.
5. Карамушка Л.М., Філь О.А. Формування конкурентоздатної управлінської команди освітньої організації як інноваційний напрям практичної психології управління. Київ : Міленіум, 2003. 40 с.
6. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник. Київ : Вид-во КНЕТУ, 2002. 337с.
7. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навчальний посібник. 3-те вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2007. 384 с.
8. Лозниця В.С. Психологія менеджменту : навч. посібник. Київ : ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2003. 512 с
9. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 336 с.
10. Обран-Лембик Л.Е. Психологія професійної комунікації: монографія. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 528 с.
11. Пашко Л. Людські ресурси у сфері державного управління : теоретико-методологічні засади оцінювання : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 236 с.
12. Савельєва В.С. Суб'єкти управлінської діяльності (соціально-психологічні аспекти) : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. 328 с.
13. Управління людськими ресурсами : філософські засади : навч. посіб. / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, О.М. Попов та ін.; за ред. В.Г. Воронкової. Київ : ВД Професіонал, 2006. 576 с.

Семінарське заняття № 7 (2 год.)

Тема: Конфліктні ситуації та процес їх розв'язання керівником

Питання для обговорення:

1. Поняття конфлікту та його структурні елементи.
2. Соціально-психологічні чинники виникнення конфлікту.
3. Ролі учасників конфлікту.
4. Основні причини виникнення конфліктів та його наслідки.
5. Ознаки соціального напруження в колективі.
6. Послідовність і зміст дій керівника в процесі розв'язання конфлікту.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підібрати приклади, психологічні ситуації до психологічних явищ, що розглядаються в темі «Психологія конфліктів в управлінні та шляхи їх розв'язання».
2. Розробити таблицю «Класифікація конфліктів».
3. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):
 - «Порівняльна характеристика окремих причин конфліктів».
 - «Характеристика чинників, які впливають на ступінь гостроти конфлікту».
 - «Ролі учасників конфлікту».
 - «Розбіжність інтересів як причина конфліктів».

Рекомендована література

Базова:

1. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Організація праці менеджера. підручник. 2-е вид. перероб. та доп. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 416 с.
2. Блощинська В.А. Організація праці менеджера : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : ІМЕ Галицька академія, 2007. 248 с.
3. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
4. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.
5. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.
6. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
8. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.
9. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.
10. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.
11. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Войнович М.В. Карамушка Л.М. Психологічні основи розв'язання управлінських конфліктів в освітніх закладах. *Управління закладами середньої освіти : психологічні аспекти*. Київ: Ін-т психології АПН України, 2001.
2. Гірник А., Бобро А. Конфлікти : структура, ескалація, залагодження Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 172 с.
3. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління : навчальний посібник. Київ : ЗАТ ЛІНЧИВА, 2000. 280 с.
4. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І., Петренко В.П. Менеджмент організацій : конспект лекцій. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 272 с.

5. Жаворонкова Г.В., Скібіцький О.М., Сівашенко Т.В. Управління конфліктами : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018.
6. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.
7. Крайнюк В. Психологія стресостійкості особистості. Київ : Ніка-Центр, 2007. 432 с.
8. Лозниця В.С. Психологія менеджменту : навч. посібник. Київ : ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2003. 512 с
9. Обран-Лембик Л.Е. Психологія професійної комунікації: монографія. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 528 с.
10. Партико Н.В. Психологія конфліктів. Львів : Львівська політехніка, 2019. 132 с.
11. Пірен М.І. Конфлікти в системі політико-управлінської діяльності : навч. посіб. Київ : Вид-во УАДУ, 2003. 240 с.

Семінарське заняття № 8 (2 год.)

Тема: *Роль групових ефектів у підвищенні ефективності діяльності професійної групи*

Питання для обговорення:

1. Синергія та фасилітація як соціально-психологічні феномени формування організації.
2. Класифікація груп та їх характеристика.
3. Групова сумісність як передумова згуртованості колективу.
4. Соціально-психологічний клімат професійної групи.
5. Види групових ефектів та їх характеристика (ефект соціальної фасилітації, ефект приналежності до групи, ефект Рінгельмана, ефект «синергії», ефект групомислення, ефект наслідування, ефект групового фаворитизму, ефект групового егоїзму, ефект «маятника», ефект «хвилі», ефект «пульсара», ефект «ми і вони», ефект причетності, ефект «паршивої вівці», ефект емоційної підтримки).

Завдання для самостійної роботи:

1. Укласти психологічний словник (глосарій) до теми «Психологічні засади формування організаційних структур», розкрити зміст основних понять.
2. Підібрати приклади, психологічні ситуації до психологічних явищ, що розглядаються в темі.
3. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):
 - «Соціально-психологічні феномени формування організації».
 - «Синергія як об'єднання зусиль в роботі команди».
 - «Групова сумісність як передумова згуртованості колективу».
 - «Роль групового ефекту соціальної фасилітації у мотивації діяльності членів команди».
 - «Характеристика групового ефекту Рінгельмана».
 - «Ефекти групового фаворитизму та групового егоїзму».

Рекомендована література

Базова:

1. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Організація праці менеджера. підручник. 2-е вид. перероб. та доп. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 416 с.
2. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
3. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.
4. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
5. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. Київ : Либідь, 2004. 466 с.
6. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. переробл. й допов. Київ : Кондор, 2005. 308 с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
8. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.
9. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.
10. Савельєва В.С. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2005. 320 с.
11. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.
12. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Гуменюк О.С. Психологія впливу : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 304 с.
2. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління : навчальний посібник. Київ : ЗАТ ЛІНЧИВА, 2000. 280 с.
3. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І., Петренко В.П. Менеджмент організацій : конспект лекцій. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 272 с.
4. Дмитренко Г.А., Протасова Н. Г. Управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : Олді-плюс, 2006. 253с.
5. Євтушенко О.Н. Психологія управління: методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Психологія управління» (за кредитно-модульною системою). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 104 с.
6. Карамушка Л.М., Філь О.А. Формування конкурентоздатної управлінської команди освітньої організації як інноваційний напрям практичної психології управління. Київ : Міленіум, 2003. 40 с.
7. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник. Київ : Вид-во КНЕТУ, 2002. 337с.
8. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ : Педагогічна думка, 2009. 520с.

9. Лозниця В.С. Психологія менеджменту : навч. посібник. Київ : ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2003. 512 с

10. Обран-Лембик Л.Е. Психологія професійної комунікації: монографія. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 528 с.

11. Пашко Л. Людські ресурси у сфері державного управління : теоретико-методологічні засади оцінювання : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 236 с.

12. Савельєва В.С. Суб'єкти управлінської діяльності (соціально-психологічні аспекти) : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. 328 с.

13. Третяченко В.В. Управлінські команди : методологія та теорія формування і розвиток. Луганськ, 2004. 298 с.

14. Управління людськими ресурсами : філософські засади : навч. посіб. / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, О.М. Попов та ін.; за ред. В.Г. Воронкової. Київ : ВД Професіонал, 2006. 576 с.

Семінарське заняття № 9 (2 год.)

Тема: Етика ділових комунікаційних процесів та подолання бар'єрів спілкування

Питання для обговорення:

1. Особливості ділового спілкування та його види.
2. Стратегія ведення переговорів.
3. Характеристика коректних та некоректних тактичних прийомів ведення ділових переговорів.
2. Характеристика окремих дієвих прийомів та ефектів спілкування.
3. Етика ділових комунікаційних процесів та комунікаційні перешкоди.
4. Типи комунікаційних бар'єрів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розробити кросворд відповідно до термінів теми «Психологія ефективного ділового спілкування».
2. Підібрати приклади, психологічні ситуації до психологічних явищ, що розглядаються в темі.
3. Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів):
 - «Стратегії ведення переговорів».
 - «Харизматичний вплив як тактичний прийом ведення ділових переговорів».
 - «Правило Цицерона як дієвий прийом спілкування».
 - «Типи комунікаційних бар'єрів у процесі спілкування».

Рекомендована література

Базова:

1. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.

2. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.

3. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.
4. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
5. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. Київ : Либідь, 2004. 466 с.
6. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. переробл. й допов. Київ : Кондор, 2005. 308 с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
8. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г.Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.
9. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.
10. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.
11. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Гуменюк О.С. Психологія впливу : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 304 с.
2. Гоулман Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера, 2019. 288 с.
3. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління : навчальний посібник. Київ : ЗАТ ЛІНЧИВА, 2000. 280 с.
4. Дмитренко Г.А., Протасова Н. Г. Управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : Олді-плюс, 2006. 253с.
5. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.
6. Карамушка Л.М., Філь О.А. Формування конкурентоздатної управлінської команди освітньої організації як інноваційний напрям практичної психології управління. Київ : Міленіум, 2003. 40 с.
7. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник. Київ : Вид-во КНЕТУ, 2002. 337с.
8. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ : Педагогічна думка, 2009. 520с.
9. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навчальний посібник. 3-те вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2007. 384 с.
10. Малімон В.І. Комунікаційна політика в діяльності державного службовця: навч. посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 328 с.
11. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 336 с.

12. Обран-Лембик Л.Е. Психологія професійної комунікації: монографія. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 528 с.

13. Пашко Л. Людські ресурси у сфері державного управління : теоретико-методологічні засади оцінювання : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 236 с.

14. Сучасне соціальне управління : філософія, методологія, практика : монографія / за заг. ред. Н.Г Діденко. Донецьк : ВІК, 2010. 375с.

15. Управління людськими ресурсами : філософські засади : навч. посіб. / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, О.М. Попов та ін.; за ред. В.Г. Воронкової. Київ : ВД Професіонал, 2006. 576 с.

16. Фукуяма Ф. Великий крах, людська природа і відновлення соціального порядку; пер. з англ. В. Дмитрика. Львів : Кальварія, 2005. 380 с.

6. Самостійна робота

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	<p>Міждисциплінарний характер психолого-управлінського знання. Основні проблеми дослідження психології управління.</p> <p>Методи, спрямовані на розв'язання управлінських завдань і ухвалення управлінських рішень.</p> <p>Характеристика найбільш популярних методів у психології управління.</p> <p><i>Завдання практичного характеру:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Розробити схему: «Категорії психології управління». - Заповнити таблицю: «Взаємозв'язок психології управління з іншими галузями знань». - Укласти глосарій основних категорій психології управління. - Підібрати психологічні методи вивчення особистості в системі управління. 	4	8
2	<p>Психологічна характеристика кар'єрних типів: «професійна компетентність», «менеджмент», «автономія», «стабільність», «служіння», «виклик», «інтеграція стилів життя», «підприємництво».</p> <p>Психологічні особливості стилів управління.</p> <p>Форми влади: влада примусу, влада винагороди, дисциплінарна влада, законна влада, еталонна влада, інформаційна влада, експертна влада.</p> <p>Діяльність керівника в екстремальних умовах. Роль особистісних чинників керівника в екстремальних ситуаціях. Час як фактор екстремальності. Криза</p>	4	8

	<p>професійного становлення керівника. «Професійне вигорання» та його етапи Криза професійного становлення керівника.</p> <p><i>Завдання практичного характеру:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Укласти психологічний словник (глосарій) до теми «Психологія керівництва і лідерства», розкрити зміст основних понять. - Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів): «Порівняльна характеристика окремих кар'єрних типів». «Позитивні і негативні сторони кар'єрного типу «інтеграція стилів життя»». «Психологічні особливості еталонної влади». «Причини та особливості «професійного вигорання» керівника». «Час як визначальний фактор екстремальності впливу діяльності керівника». 		
3	<p>Негативні тенденції прийняття колективного управлінського рішення. Співвідношення когнітивних та емоційно-вольових процесів при ухваленні рішень. Типи персоналу (теорія «Ікс», теорія «Ігрек»). Профпридатність як сукупність професійно важливих якостей.</p> <p><i>Завдання практичного характеру:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Розкрити зміст понять: управлінське рішення, стратегія і тактика управлінського рішення, інтуїтивне рішення, локальне рішення, рекомендаційне рішення, компроміс, стадії ухвалення рішення, імпульсивне рішення, середовище ухвалення рішення. - Підібрати практичні життєві ситуації, які характеризують чинники, що впливають на процес ухвалення рішення. - Здійснити самоаналіз власної діяльності в контексті теорії «Ікс» та теорії «Ігрек»). 	4	10
4	<p>Соціально-психологічні чинники виникнення конфлікту. Основні причини виникнення конфліктів. Негативні наслідки конфліктів. Ознаки соціального напруження в колективі. Послідовність і зміст дій керівника в процесі розв'язання конфлікту.</p> <p><i>Завдання практичного характеру:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Підібрати приклади, психологічні ситуації до 	6	8

	<p>психологічних явищ, що розглядаються в темі «Психологія конфліктів в управлінні та шляхи їх розв'язання».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розробити таблицю «Класифікація конфліктів». - Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів): «Порівняльна характеристика окремих причин конфліктів». «Характеристика чинників, які впливають на ступінь гостроти конфлікту». «Ролі учасників конфлікту». «Розбіжність інтересів як причина конфлікту». 		
5	<p>Синергія та фасилітація як соціально-психологічні феномени формування організації. Соціально-психологічний клімат професійної групи Види групових ефектів та їх характеристика.</p> <p><i>Завдання практичного характеру:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Укласти психологічний словник (глосарій) до теми «Психологічні засади формування організаційних структур», розкрити зміст основних понять. - Підібрати приклади, психологічні ситуації до психологічних явищ, що розглядаються в темі. - Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів): «Соціально-психологічні феномени формування організації». «Синергія як об'єднання зусиль в роботі команди». «Групова сумісність як передумова згуртованості колективу». «Роль групового ефекту соціальної фасилітація у мотивації діяльності членів команди». 	6	8
6	<p>Характеристика коректних та некоректних тактичних прийомів ведення ділових переговорів. Характеристика окремих дієвих прийомів та ефектів спілкування. Етика ділових комунікаційних процесів та комунікаційні перешкоди. Типи комунікаційних бар'єрів.</p> <p><i>Завдання практичного характеру:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Розробити кросворд відповідно до термінів теми «Психологія ефективного ділового спілкування». - Підібрати приклади, психологічні ситуації до психологічних явищ, що розглядаються в темі. - Підготувати повідомлення на одну із тем (із використанням презентаційних матеріалів): «Стратегії ведення переговорів». 	6	8

	«Харизматичний вплив як тактичний прийом ведення ділових переговорів». «Правило Цицерона як дієвий прийом спілкування». «Типи комунікаційних бар'єрів у процесі спілкування».		
Загалом:	30	50	

**Критерії оцінювання навчальних досягнень
здобувачів вищої освіти під час самостійної роботи
на семінарських та практичних заняттях**

1-2 бали – здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання здобувача освіти є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – здобувач освіти володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної освітньої діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – здобувач освіти має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формах; розвиває свої обдарування та нахили.

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

I. ІНДЗ теоретичного характеру (реферат, презентація):

1. Зв'язок психології управління із політичною та етнічною психологією.
2. Інтеграція досліджень із психології кар'єри та психології управління.
3. Геронтопсихологія та реалізація її проблем в психології управління.
4. Проблема креативності в психології управління.
5. Проблема харизми керівника у дослідженнях психології управління.

6. Дослідження тайм-менеджменту та стрес-менеджменту у діяльності керівника установи.

7. Порівняльна діагностика когнітивної, поведінкової та мотиваційної кваліфікаційної компетентності особистості.

8. Діагностика групової сумісності та згуртованості в колективі.

9. Психологічні особливості створення ефективної команди.

10. Комунікативні бар'єри в процесі спілкування та їх подолання.

11. Психологічні основи добору та підвищення кваліфікації управлінських кадрів.

12. Психологія конкуренції, маркетингової діяльності та іміджеології організації.

13. Діагностика, профілактика та управління конфліктами.

14. Дослідження мотиваційного профілю керівника установи.

15. Функціонально-рольові позиції в управлінській команді.

16. Самооцінка управлінської придатності та рівня професійних домагань.

17. Діагностика міжособистісних стосунків у колективі.

18. Порівняльна характеристика окремих кар'єрних типів.

19. Особливості комбінованого стилю управління.

20. Позитивні і негативні сторони кар'єрного типу «служіння».

21. Особливості стилю керівництва на засадах управлінської «решітки».

21. Психологічні особливості влади примусу та влади винагороди.

22. Порівняльна характеристика теорії ситуативного лідерства та теорії «лідерства як функції групи».

23. Професійна деформація особистості керівника як наслідок діяльності в екстремальних умовах.

23. Фрустрація як екстремальний стан керівника установи.

24. Види екстремальних станів керівника та їх характеристика.

25. Криза професійного становлення керівника.

26. Синдром емоційного виснаження як чинник «професійного вигорання».

27. Негативні аспекти емоційного реагування керівника установи на проблемну ситуацію.

28. Види управлінських рішень та їх характеристика.

29. Система чинників, які впливають на процес ухвалення рішень.

30. Роль вольової регуляції в процесі ухвалення рішення.

31. Подолання неадекватних емоцій керівника установи при стресовій проблемній ситуації.

32. Співвідношення когнітивних та емоційно-вольових процесів при ухваленні рішень.

33. Соціальне партнерство як запорука ефективної системи управління.

34. Захисна, організаційна та «миротворча» функції соціального партнерства.

35. Роль стратегічного аспекту зміцнення кадрового потенціалу в структурі управління.

36. Експертне оцінювання психологічної моделі професії як метод профвідбору.

37. Порівняльна характеристика окремих причин конфліктів.

38. Характеристика чинників, які впливають на ступінь гостроти конфлікту.

39. Ролі учасників конфлікту та їх характеристика.

40. Розбіжність інтересів членів колективу як причина конфліктів.

41. Соціально-психологічні феномени формування команди як цілісної системи.

42. Синергія як об'єднання зусиль в роботі команди.
43. Групова сумісність як передумова згуртованості колективу.
44. Роль групового ефекту соціальної фасилітації у мотивації діяльності членів команди.
45. Особливості вияву групового ефекту Рінгельмана у діяльності групи.
46. Ефекти групового фаворитизму та групового егоїзму у діяльності команди.
47. Характеристика стратегій ведення переговорів керівником установи.
48. Харизматичний вплив керівника як тактичний прийом ведення ділових переговорів.
49. Правило Цицерона як дієвий прийом спілкування.
50. Ефект бумеранга як прийом спілкування та його особливості.

II. ІНДЗ практичного спрямування:

1. Здійснити порівняльний аналіз зв'язків психології управління з іншими науками.
2. Скласти словник (глосарій) основних понять психології управління
3. Здійснити порівняльний аналіз проблем дослідження педагогічної психології та психології управління.
4. Здійснити порівняльний аналіз проблем дослідження соціальної психології та психології управління.
5. Створити картотеку основних тестів та методик, які використовуються в психології управління.
6. Розробити анотації 10 публікацій із проблем дослідження основних проблем психології управління.
7. Розробити картотеку висловів науковців різних галузей про управління людьми.
8. Скласти таблицю основних проблем дослідження психології управління.
9. Укласти картотеку приказок та прислів'їв, які ілюструють специфіку управління людьми: «З народної мудрості».
10. Оформити каталог першоджерел з проблеми дослідження форм влади.
11. Скласти перелік наукових джерел щодо психологічних особливостей стилів управління.
12. Розробити авторську програму по формуванню оптимального психологічного клімату колективу.
13. Скласти перелік літературних наукових джерел про психологічні аспекти прийняття управлінських рішень.
14. Скласти таблицю стратегій поведінки керівника під час проблемної конфліктної ситуації.
15. Описати техніки емоційно-вольової регуляції в процесі прийняття управлінських рішень.
16. Розробити практичні рекомендації керівнику установи щодо прийняття управлінських рішень в екстремальних умовах.
17. Розробити стратегію поведінки керівника у процесі розв'язання конфліктної ситуації.
18. Розробити картотеку, яка ілюструє основні причини виникнення конфліктів та шляхи виходу із них.

19. Підготувати рекомендації щодо врахування та усунення бар'єрів спілкування у групі.

20. Скласти таблицю найоптимальніших групових ефектів, які підвищують ефективність роботи команди.

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату, презентації тощо.

2. ІНДЗ подається викладачу не пізніше ніж за 2 тижні до підсумкового контролю або завершення семестру.

3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (семінарському, практичному) на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту здобувача освіти про виконану роботу або презентації.

4. Оцінка за ІНДЗ враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Максимальна кількість балів – 15.

Критерії оцінювання ІНДЗ

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння студентом навчального матеріалу проблемного характеру; враховується здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного і творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

1 бал – здобувач освіти має початковий рівень знань і не виявляє інтересу до навчального матеріалу; механічно відтворює зміст відповідного параграфу підручника/посібника; копіює певне завдання без будь-яких власних висновків та узагальнень;

2 бали – здобувач освіти виявляє первинний інтерес до навчального матеріалу; має фрагментарні навички в роботі з підручником, але самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання;

3 бали – здобувач освіти знає близько половини навчального матеріалу і здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; описує явища, процеси без пояснень їх причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, але слабо орієнтується в поняттях;

4 бали – здобувач освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, але відтворює його з помилками та неточностями; здатен з помилками й неточностями дати визначення основних понять; відповіді на додаткові питання непослідовні та нелогічні;

5 балів здобувач освіти має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу; формулює поняття, наводить приклади, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен за необхідності використовувати наочні матеріали;

6 балів – здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена;

7 балів – здобувач освіти самостійно відтворює домінуючу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати набуті знання при розв’язуванні психологічних задач; користується додатковими джерелами;

8 балів – здобувач освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії та факти, встановлює причинно-наслідкові зв’язки між ними; вміє застосовувати засвоєний матеріал у стандартних ситуаціях;

9 балів – здобувач освіти вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних теоретичних положень; самостійно користується додатковими джерелами; свідомо контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми;

10 балів – знання здобувача освіти є достатньо повними; він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно описує певні явища з точки зору їх смислового взаємозв’язку; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими фрагментарними неточностями;

11 балів – здобувач освіти вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв’язки та залежності між явищами та фактами, розглядати виявлені закономірності, робити самостійні висновки; загалом належною мірою контролює власну освітню діяльність;

12 балів – здобувач освіти володіє глибокими та міцними знаннями, здатен використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали;

13 балів – здобувач освіти самостійно визначає окремі цілі власної освітньої діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об’єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну щодо власної;

14 балів – здобувач освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ;

15 балів – здобувач освіти вміє ставити й розв’язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у будь-якій формі; активно розвиває свої обдарування та нахили; вільно висловлює перспективи у відповідній сфері досліджень.

8. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративні та проблемно-інтерактивні: лекції-презентації із застосуванням ІКТ, евристична бесіда, творчі есе, дискусії, полілоги, моделювання ситуацій, тематичні презентації, робота в групах, поточні тестування, виконання індивідуальних психологічних досліджень, самостійна робота, робота з науковою літературою.

9. Методи контролю

Поточне оцінювання (усні та письмові відповіді), поточне тестування, оцінювання презентацій із застосуванням ІКТ, оцінювання ІНДЗ, само- та взаємооцінювання, підсумковий тест, підсумкова оцінка – залік.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти у процесі поточного і проміжного контролю

Змістовий модуль 1 (30 балів)					Змістовий модуль 2 (15 балів)				ІНДЗ	Тест	Сума
Теми											
1	2	3	4	5	6	7	8	9			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	40	100

Відповідність національної шкали оцінювання академічної успішності шкалі ЄКТС

За шкалою ЄКТС	За національною шкалою	За шкалою оцінювання з навчальної дисципліни	Критерії оцінювання знань, умінь і навичок
А	Відмінно	90-100	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє глибокі, міцні і системні знання навчально-програмового матеріалу; - володіє теоретичними основами дослідження проблем; - демонструє вміння самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї; - виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань.
В	Добре	82-89	<ul style="list-style-type: none"> - здобувач виявляє повні, ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу; - демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки; - вільно застосовує матеріал у власній аргументації; - при виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки;

			- відповідь повна, логічна, обґрунтована, але містить несуттєві неточності.
С		75-81	- здобувач виявляє ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу, але вони носять, в основному, репродуктивний характер; - демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки на основі отриманих знань; - при виконанні практичних завдань допускає окремі помилки; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
Д	Задовільно	67-74	- здобувач виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте спостерігається їх недостатня глибина та осмисленість; - виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити певні, але неконкретні і неточні висновки.
Е		60-66	- здобувач виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте допускає неточності у їх розумінні; - допускає порушення логічності та послідовності викладу матеріалу; - не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою.
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	- здобувач фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; - має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; - відсутні уміння і навички в роботі з джерелами інформації; - не вміє логічно мислити і викласти свою думку.
F	Незадовільно з обов'язковим	0-34	- не відтворює значну частину навчального матеріалу; - не вміє викладати матеріал;

	повторним курсом	<ul style="list-style-type: none"> - не має уявлення про об'єкт навчання; - не володіє вмінням розв'язувати практичні завдання.
--	------------------	---

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): здобувач освіти виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): здобувач освіти виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): здобувач освіти фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): здобувач освіти має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях.

Оцінка FХ «2» («незадовільно») (35-59) (з можливістю повторного складання): здобувач освіти не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми;

не виявляє павичок застосування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка F «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): здобувач освіти не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях.

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, у тому числі на освітній платформі MOODLE, підручники, посібники, періодичні видання, мультимедійні презентації за змістом тем.

Рекомендована література

Базова:

1. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Організація праці менеджера. підручник. 2-е вид. перероб. та доп. Київ : ВД «Професіонал», 2007. 416 с.
2. Блощинська В.А. Організація праці менеджера : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : ІМЕ Галицька академія, 2007. 248 с.
3. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 384 с.
4. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І. Психологія управління. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 244 с.
5. Дороніна М., Григоренко А. Психологія управління : навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2008. 548с.
6. Кайлюк Є.М., Фесенко Г.Г. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. й доповн. Харків : ХНАМГ, 2012. 202 с.
7. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. Київ : Либідь, 2004. 466 с.
8. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. переробл. й допов. Київ : Кондор, 2005. 308 с.
9. Кулініч І.О. Психологія управління : підручник. Київ, 2011. 415с.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Серія «Альма-матер». Київ : Академвидав, 2010. 544 с.
11. Психологія управління : навчальний посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон; за загальною редакцією Д.І. Дзвінчука. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2013. 293с.
12. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с.
13. Савельєва В.С. Психологія управління : навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2005. 320 с.
14. Хміль Ф.І. Управління персоналом : підруч. Київ : Академвидання, 2006. 487 с.
15. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління : навч. посіб. Київ : Центр учбової л-ри, 2011. 624с.
16. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69. Київ : Центр учбової літератури, 2016.

17. Цимбалюк І.М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2008. 624 с.

Допоміжна

1. Аршава І.Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика : монографія. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2006. 336 с.

2. Бабаєв В.М., Пономарьов О.С., Романовський О.Г. Психодіагностика у системі державного управління і місцевого самоврядування. Харків : Фоліо, 2006. 416 с.

3. Богиня Д.П., Семикіна М.В. Ментальний чинник у сфері праці : проблеми теорії та практики : монографія. Київ : Штурм, 2003. 382с.

4. Витко Т.Ю. Організація діяльності державного службовця : практикум. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. 132 с.

5. Войнович М.В. Карамушка Л.М. Психологічні основи розв'язання управлінських конфліктів в освітніх закладах. *Управління закладами середньої освіти : психологічні аспекти*. Київ: Ін-т психології АПН України, 2001.

6. Гірник А., Бобро А. Конфлікти : структура, ескалація, залагодження Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 172 с.

7. Глузман. О.В., Мелоян А.Е., Туз Л.Г. Агресія та її глибино-психологічні джерела : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Освіта України», 2006. 256 с.

8. Горбунова В., Власюк В. Куазальна атрибуція у сприйманні посадових осіб. *Соціальна психологія*, 2007. №4 С. 105–114.

9. Гуменюк О.С. Психологія впливу : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 304 с.

10. Гоулман Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера, 2019. 288 с.

11. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління : навчальний посібник. Київ : ЗАТ ЛІНЧИВА, 2000. 280 с.

12. Дзвінчук Д.І., Малімон В.І., Петренко В.П. Менеджмент організацій : конспект лекцій. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 272 с.

13. Дмитренко Г.А., Протасова Н. Г. Управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : Олді-плюс, 2006. 253с.

14. Євтушенко О.Н. Психологія управління: методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Психологія управління» (за кредитно-модульною системою). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 104 с.

15. Жаворонкова Г.В., Скібіцький О.М., Сівашенко Т.В. Управління конфліктами : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018.

16. Занюк С.С. Психологія мотивації : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 304 с.

17. Карамушка Л.М., Філь О.А. Формування конкурентоздатної управлінської команди освітньої організації як інноваційний напрям практичної психології управління. Київ : Міленіум, 2003. 40 с.

18. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник. Київ : Вид-во КНЕТУ, 2002. 337с.

19. Крайнюк В. Психологія стресостійкості особистості. Київ : Ніка-Центр, 2007. 432 с.

20. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ : Педагогічна думка, 2009. 520с.

21. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навчальний посібник. 3-те вид., доп. і перероб. Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2007. 384 с.

22. Лозниця В.С. Психологія менеджменту : навч. посібник. Київ : ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2003. 512 с

23. Малімон В.І. Комунікаційна політика в діяльності державного службовця: навч. посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 328 с.

24. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 336 с.

25. Обран-Лембик Л.Е. Психологія професійної комунікації: монографія. Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. 528 с.

26. Партико Н.В. Психологія конфліктів. Львів : Львівська політехніка, 2019. 132 с.

27. Пашко Л. Людські ресурси у сфері державного управління : теоретико-методологічні засади оцінювання : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 236 с.

28. Пірен М.І. Конфлікти в системі політико-управлінської діяльності : навч. посіб. Київ : Вид-во УАДУ, 2003. 240 с.

29. Савельєва В.С. Суб'єкти управлінської діяльності (соціально-психологічні аспекти) : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. 328 с.

30. Слободянюк І.А. Тренінг партнерського спілкування. Київ : навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2010. 680 с.

31. Сучасне соціальне управління : філософія, методологія, практика : монографія / за заг. ред. Н.Г Діденко. Донецьк : ВІК, 2010. 375с.

32. Третяченко В.В. Управлінські команди : методологія та теорія формування і розвиток. Луганськ, 2004. 298 с.

33. Управління людськими ресурсами : філософські засади : навч. посіб. / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, О.М. Попов та ін.; за ред. В.Г. Воронкової. Київ : ВД Професіонал, 2006. 576 с.

34. Фукуяма Ф. Великий крах, людська природа і відновлення соціального порядку; пер. з англ. В. Дмитрика. Львів : Кальварія, 2005. 380 с.

35. Чалдіні Р.Б. Психологія Вплив. Оновлене та розширене видання, 2022. 608 с.

36. Юрков О.С., Бубряк Т.Ю. Психологія управління : опорний конспект. Мукачево : МДУ, 2017. 179 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://osvita.ua/school/psychology/> – освіта. ua.
2. <http://management.com.ua>.
3. <http://www.google.com> – пошукова система Google.